

Speech mw. Loes van Embden Andres tijdens 2de Benelux conferentie , getiteld Kwaliteit van het werk, d.d. 25 mei 2009 te Luxemburg

Sessie 1: Duurzame ontwikkeling: een permanente uitdaging

Het lijkt enigszins merkwaardig om in deze tijd van wereldwijde economische crisis uitgebreid stil te staan bij het thema 'kwaliteit van de arbeid' omdat in onze landen vooral ook de **kwantiteit** van de arbeid centraal staat. Veel mensen verliezen hun baan of zijn er niet gerust op dat ze hun baan kunnen behouden. Daarom zijn alle inspanningen, van overheid en sociale partners, er op gericht de pijn voor werknemers en bedrijven zoveel mogelijk te verzachten via allerlei stimulerende maatregelen. Maar we realiseren ons ook dat we niet alleen onze speren kunnen richten op de korte termijn en uitsluitend op het nationale belang. We leven in een open economie die zeer geschaad zou worden door protectionistische maatregelen. Bovendien is het van groot belang strategische lange-termijn-doelstellingen in het vizier te houden zodat de economie op de juiste koers ligt als het economisch tij verbetert.

Een fact of life is de globalisering die zich in de afgelopen decennia heeft geïntensifieerd. Productieprocessen en dienstverlening worden over grote delen van de wereld uitbesteed. Dit heeft consequenties voor de bedrijvigheid en banen in onze eigen westerse landen, maar het roept ook vragen op over de spelregels in minder ontwikkelde landen. Naast de economische en sociale dimensie speelt uiteraard ook de ecologische toekomst van onze wereld een belangrijke rol. Dit alles vatten we samen onder de strategische doelstelling om te komen tot een meer duurzame ontwikkeling.

Ik heb nu in een paar zinnen het kader geschetst voor het onderwerp waarop ik me nu, volgens afspraak, zal concentreren, namelijk internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. Een belangrijke doelstelling daarvan is om te zorgen dat zowel rijke als arme landen profiteren van de internationale handel. Het draagvlak voor de globalisering zal afnemen als we misstanden zoals kinderarbeid of ernstige luchtvervuiling geen halt toeroepen. Uiteraard ligt hier primair een rol voor internationale organisaties en nationale overheden. Maar ook het internationale bedrijfsleven kan zijn steentje bijdragen en dan hebben we het over maatschappelijk verantwoord ondernemen, en met name de internationale component daarvan.

Het denken hierover is de afgelopen jaren in de Westerse wereld, en zeker ook in Nederland, in een stroomversnelling geraakt.

Bijna tien jaar geleden heeft de Sociaal-Economische Raad in Nederland zich uitgebreid gebogen over MVO en daarover een advies uitgebracht aan de minister van Economische Zaken.

Ik noem een paar belangrijke elementen uit dit advies:

- Bij MVO gaat het om waardecreatie op 3 dimensies, namelijk profit (economisch rendement) , people (de gevolgen voor mensen binnen en buiten de onderneming) en planet (de effecten op het natuurlijk leefmilieu).
- MVO moet door ondernemingen zelf vorm gegeven worden en kan per definitie niet door de overheid worden opgelegd ('beyond compliance'). Wel kan de overheid gunstige condities scheppen, bijvoorbeeld via het vastleggen en bewaken van spelregels voor een ordelijk maatschappelijk en economisch verkeer, als aanbieder van publieke voorzieningen of stimulator. In dit laatste geval denk ik bijvoorbeeld aan

subsidies of fiscale tegemoetkomingen om langdurig werklozen of gehandicapten in dienst te nemen.

- De erkenning dat maatschappelijke acceptatie en een goede reputatie voor veel ondernemingen een belangrijke continuïteitsvoorwaarde is geworden (licence to operate). In dit kader wordt ook de dialoog met stakeholders van groot belang geacht.

Vorig jaar (2008) heeft de SER een advies uitgebracht over de betekenis en gevolgen van globalisering. In dit advies wordt steun gegeven aan het Nederlandse beleid gericht op open markten en dus aan het globaliseringsproces. Tegelijkertijd werd geconstateerd dat het hoge tempo van veranderingen die voortvloeien uit globalisering soms tot grote zorgen leidt in de samenleving. Eén van de punten van zorg betreft de omstandigheden waaronder de productie in minder ontwikkelde delen van de wereld plaatsvindt. In dat kader is de vraag besproken in hoeverre Nederlandse ondernemingen verantwoordelijkheid kunnen nemen voor bedrijven in het buitenland waarmee zij in productie- en handelsketens verbonden zijn. Wij zijn daarbij unaniem tot de conclusie gekomen dat ook internationaal opererende bedrijven kunnen worden aangesproken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van duurzaamheid in de keten.

Vanuit deze conclusie is besloten een gezamenlijke Verklaring op te stellen over internationaal MVO. Deze is in december 2008 gepubliceerd en door beide betrokken partijen, vakbonden en ondernemingsorganisaties, ondertekend. Dit laatste om een breed commitment te krijgen voor dit initiatief.

In de Verklaring wordt in de eerste plaats het belang van verdere stimulering van MVO en verantwoord ketenbeheer benadrukt, waarbij ruimte gegeven wordt aan bedrijven om dit zelf, in dialoog met hun maatschappelijke omgeving, vorm te geven. Er wordt dus niets voorgeschreven.

Tweede onderdeel van deze Verklaring is een kader waarin wordt aangegeven wat van internationaal opererende bedrijven mag worden verwacht. Dit kader bestaat uit twee belangrijke verklaringen van de ILO en de OECD richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Deze drie internationale instrumenten hebben onder meer betrekking op fundamentele principes, zoals vrijheid van vereniging en collectief onderhandelen alsmede uitbannen van dwangarbeid, kinderarbeid en discriminatie. Maar ze gaan bij voorbeeld ook over goede arbeidsomstandigheden, arbeidsverhoudingen en scholing.

Voor het vormgeven van verantwoord ketenbeheer wordt in de SER-Verklaring verwezen naar de aanbevelingen die de Internationale Kamer van Koophandel (ICC) daarover heeft gemaakt. Essentieel hierbij is de keuze voor een procesbenadering. Erkend wordt dat bedrijven soms honderden of duizenden toeleveranciers hebben en dat een bedrijf dan niet verantwoordelijk kan worden gehouden voor alles wat er in de keten gebeurt. Wel kan een bedrijf daarop invloed uitoefenen en mag van bedrijven gevraagd worden dat zij constructief met hun toeleveranciers in de keten samenwerken om de sociale en milieuprestaties te verbeteren.

Het derde en laatste element in de Verklaring van de SER gaat over het belang van transparantie over het gevoerde beleid, de verificatie van behaalde resultaten en de behandeling van eventuele klachten door de onderneming.

Wij verwachten dat deze Verklaring internationaal opererende bedrijven verder zal stimuleren om op een duurzame wijze te opereren in de wereld, zeker ook in die landen waar de wetgeving of de naleving daarvan te wensen overlaat vergeleken met een aantal belangrijke internationale standaarden. Daarmee zal het ook een (wellicht bescheiden) bijdrage leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van de arbeid in de wereld.

De SER-Verklaring is te downloaden via onderstaande link:

<http://www.ser.nl/nl/publicaties/overige/2000-2008/2008/b27428.aspx>